

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний університет будівництва і архітектури

ПИСАНКАРСТВО

Методичні вказівки
до виконання практичних робіт
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти спеціальності 023 «Образотворче
мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»

Київ 2024

УДК 745.52

П64

Укладачі: Л.І. Шевченко, доцент;

Ю.Д. Коломієць, доцент;

О.А. Кравчук, старш. викладач

Рецензент О.Д. Пилипчук, канд. техн. наук, доцент кафедри дизайну КНУБА

Відповідальний за випуск О.О. Сафронова, канд. техн. наук, доцент.

Затверджено на засіданні кафедри образотворчого мистецтва і архітектурної графіки, протокол № 16 від 25 січня 2024 року.

В авторській редакції.

Писанкарство : методичні вказівки до виконання практичних П64 робіт / уклад.: Л.І. Шевченко та ін. – Київ : КНУБА, 2024.– 24 с.

Наведено інформацію про виникнення та розвиток писанкарства, поняття про писанку, різновиди орнаментованих яєць, символіку в писанкарстві. Містить ілюстрації, а саме: писанки, виконані здобувачами кафедри образотворчого мистецтва і архітектурної графіки.

Призначено для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація».

© КНУБА, 2024

Загальні положення

Кожен народ прагне увійти до світової цивілізації зі своїм національним культурним набутком. Для української нації достатньою є презентація навіть одним мистецьким твором – писанкою. Це давнє і вічно молоде мистецтво увібрало в себе художню вивершеність, багатство сюжетних композицій, неповторність кольорових гам.

Метою опанування мистецтва писанкарства є вивчення художніх прийомів, технологічних і технічних особливостей писанкарства, ознайомлення з історією, етнографією, витоками, обрядовим і ужитковим значенням писанкарства, набуттям практичних навиків писанкового розпису виконаних в техніці витравки, авторських композицій, створенні композицій на папері у техніці акварель, писачок, парафін.

Короткі теоретичні відомості

Писанкарство сягає своїми витоками сивої давнини та відбиває уявлення наших предків про навколишній світ. Таємниця яйця – зародка життя, як і таємниця світового дерева тисячоліттями викликала найрізноманітніші асоціації і була одним з найбільших див для людей в усі часи.

У багатьох міфопоетичних традиціях відомий образ світового яйця, з якого постає Всесвіт, або певна творча сила, персоніфікована бог-творець чи культурний герой-деміург. Від єгипетського божка Кнефа, який тримав у своєму дзьобі, і від божка Фтаса, який яйце, як символ сонця тримав у руці до яйця Леди, що дало початок цілому поколінню грецьких героїв, і до яйця дикої качки у фінській «Калевалі», з якої повстали небо і земля, тягнеться довгий ряд міфічних образів, в яких яйце символізує або початок усього суцього, або джерело життя – сонце, вогонь.

Ще у стародавні часи азійські і семітські народи мали звичай класти на стіл варені фарбовані яйця в день, коли починався новий рік. Такими ж яйцями в цей день вони обдаровували своїх благодійників. Малювали яйця переважно на червоний колір; можливо тому, що в кельтів цей колір вважався найкращим.

У персів день нового сонячного року починався 20-го березня. В цей день вони вітали один одного крашанками. Такий самий звичай був і в європейських державах ще з стародавніх часів – у Франції, Італії, Іспанії. Як вважають дослідники, сюди він перейшов від євреїв, які під час святкування «песаху» (звідси походить і «Пасха») ставили на стіл варені яйця, що символізували міфічного птаха зиз.

Єгипетське вчення про яйце, з якого народився «Фас» – вогонь, переніс до Греції Орфей, що жив за 1200 років до Різдва Христового.

Стародавні перси вірили, що спочатку не було нічого, крім божества. Нарешті народилось, яйце. Ніч покрила його своїми чорними крилами, а любов – старший син Творця, заопікувався ним. Коли яйце дозріло, воно породило Всесвіт.

До персів цей міф передався від іранців – у них також був звичай фарбувати яйця, робити крашанки. Крім того, у своїх храмах вони тримали ще й литі або витесані з каменю яйця, як символ усього, що народжується.

В Україні, як і в багатьох інших країнах, ще до XVII сторіччя початок нового року відзначали навесні і розфарбоване яйце-писанка – займало у цьому ритуалі одне з найважливіших місць. Археологічні розкопки на Київщині на Полтавщині не раз виявляли фарбовані глиняні галунки з нанесеними на них примітивними малюнками. Отже, можна припустити, що звичай робити крашанки, а можливо, й писанки, походить ще з часів індоєвропейської народності. Крізь товщу віків (сім тисяч літ) незмінними дійшли до нас багато знаків і елементів, які виявлені на кераміці часів трипільської культури. Розмаїття солярних знаків (кола, зірки, хрестики, свастики), безконечників, сорок клинців тощо – це знаки різних ритуалів, священні числа. Багато з них донині виконуються точно і ретельно, без будь-яких відхилень, як в українській вишивці, різьбленні, так і особливо на курячому яйці. Колись, імовірно, ці знаки були пов'язані з культом поганських богів.

Цикл весняних «гаївок» чи «гагілок» розпочинався словами: «Вже весна воскресла!» Він був присвячений символічному оспівуванню воскресіння природи від зимового сну. Відчуваючи цей символізм старовинних природних вірувань, християнство використало його і свято

воскресіння весни заступило воскресінням Бога-чоловіка. Так давній природний символізм був поглиблений, одухотворений. Воскресає не тільки весна, але і Христос воскресає, не тільки зима зазнає поразки – зазнає поразки смерті Індо-європейський міф про створення світу з яйця у новій християнській інтерпретації набув нового звучання: «Шкаралупа – як небо, плівка – як хмари, білок – як води, жовток – як земля, а вогкість посеред яйця – як у світі гріх. Господь наш Ісус Христос, коли воскрес із мертвих, все відновив своєю кров'ю, а вогкість духовну висушив».

Поняття про писанку

ПИСАНКА – розписана за допомогою розплавленого воску, спеціального інструменту, барвників, пташине яйце, на якому створюються певні зображення.

Мистецтво розписування і фарбування яєць бере свій початок задовго до християнських часів і займає чільне місце в системі вірувань наших далеких пращурів, для яких головним божеством було сонце і все життя починалося від нього. Яйце:

- джерело зародження життя, стало символом сонця. Весною сонце пробуджує природу, тому писанка присвячувалась весняному сонцю і використовувалась в ритуальних діях на його честь. На писанках зображувались магічні символи;

- знаки, що відповідали уявленню пращурів про світ і світотворення.

З приходом християнства церква використала цей язичницький символ, розумно зливши дохристиянські уявлення про воскресіння природи, життєвих сил з ідеєю про воскресіння Бога – Спасителя.

Історична довідка

Звичай виготовляти писанки та крашанки виник у нас в Україні дуже давно. Про це ми можемо мати уявлення завдяки археологічним дослідженням та знахідкам вчених. З огляду на нетривкість яєчної скорлупи найдавніші знайдені на слов'янських землях писанки відносять до X–XI століття. Але в давніх похованнях знаходять яйця виготовлені з каменю, кераміки, слонової кістки, золота, срібла, бронзи. Наші

пращури – русичі добре знали, що куряче яйце нетривке і для того, щоб зберегти писанку і передати інформацію через віки, вони почали виготовляти писанки з більш стійких матеріалів. Під час дослідження поселення Київської Русі на Канівщині, зокрема біля с. Григорівки, було «виловлено» з моря чорну керамічну писанку з жовтим хвилястим малюнком. Під час археологічних розкопок знайдено темно-сіру писанку з зображенням на ній семиярусним деревом. Біля с. Бучаки було знайдено писанку – торохкальце з білими хвильками в 4 – 5 ярусів на червонуватому тлі. Кожна з писанок – торохкалець на нижньому торці має отвір і очевидно надівалася на якийсь стержень або чіплялась на цвях і використовувалась в певних ритуалах.

У поселенні Трипільської культури (5–6 тис. років тому, мідний вік) знайдено глиняне яйце-торокальце з кульками в середині. Хвилеподібний розпис на них відтворює нитку життя, а концентричні кола мають сонячний зміст.

Керамічних писанок Київської Русі відомо понад 40, зокрема, в Києві знайдено 9 писанок, на Черкащині – 23.

Яйце в міфології

Обрядове шанування яйця в древності було настільки поширене, що навряд чи знайдеться хоч би один народ у всій Європі чи Азії, в культурі якого так чи інакше не використовувалось яйце.

Яйце служить символом переходу з небуття в буття, воно є символом життя, радості, сонця, особливо весняного, яке несе з собою тепло, світло, відродження природи, життя якого було скуте морозом, льодом і снігом, як життя пташеняти скуте яєчною шкарлупою.

Відповідно до вірувань того чи іншого народу, яйце вважалось приналежністю культу різних богів. Один з найвищих Єгипетських божеств був Кнеф – втілення сонячного бога Ра. Його зображували з головою яструба, з вінком пір'я на голові, зі скіпером в руці і яйцем у роті. Кнеф був божеством добрим і яйце в роті було символом плодючості і щедрот. За свідченням Геродона єгиптяни вірили, що Озірис вклав у яйце 12 білих пірамід, які повинні були в усьому сприяти людині, але його брат і суперник Тифон таємно відкрив яйце і поклав до білих ще 12 чорних пірамід. Звідси горе постійно межує зі щастям у житті людини.

Вкрай цікавою є легенда про Фенікса. Єгиптяни, які обожнювали Фенікса, уявляли його у вигляді птаха завбільшки з орла, з червоним чубом на голові, з золотим пір'ям на шиї, з білим хвостом і світло-червоним пір'ям.

Фенікс прилітає до Єгипту з Індії або Аравії (тобто зі сходу) і перш ніж спалити себе, співав передсмертний гімн, що схожий на передсмертну пісню лебедя. Прилітає Фенікс до Геліополіса (тобто «міста Сонця») приблизно в день весняного рівнодення, там спалює себе в променях сонця, що відбувається від золотого щита на даху храму. Коли він перетворюється в попіл, на місці його смерті з'являється яйце, воно миттєво оживляється від того самого вогню, що спалює Фенікса-батька, з нього виходить той же Фенікс, але молодий, повний життя, в новому сяючому пір'ї і відлітає, щоби повернутися знову через сотні років.

Ця легенда чудово передає ідею про спадкоємність життя, про нібито щорічну смерть і щорічне воскресіння природи в променях весняного сонця. За переказом, що був записаний Геродотом, весь світ виник із яйця, яке було покладене Феніксом у святилищі Геліоса.

У древніх індусів є легенда про створення Світу з золотого яйця, яке плавало у водах, що символізує собою Сонце, яке плаває в дощових потоках хмарного неба.

Кельти дарували на Новий рік один одному яйця, здебільшого червоні.

Зображення яєць знаходимо в могилах етрусків. У міфології полінезійців видимий світ був втілений в образ курки, в якій переховувався Творець Світу-бог Тонгароа. Він вийшов з яйця, з уламків якого утворились острови Полінезії.

Міфічні уявлення про яйце проникли і у Візантійську літературу. За свідченням Івана Дамаскіна і небо, і земля у всьому схожі на яйце: шкарлупа як небо, плівка як хмари, білок як вода, жовток як земля.

Особливо сильна віра людини в Сонце, як джерело життя, на землі була там, де простежувалась чітка різниця між зимою і літом. Звичайно ж, ці вірування є і в слов'янських народів.

Різновиди орнаментованих яєць

1. КРАШАНКИ – зафарбовані в один колір яйця. Крашанки бувають варені, призначені на те, щоб «розговітися», їх фарбують переважно в червоний колір, їх ще часто називають «слива», «галка», «гавка», «галунка».

2. ОДНОКОЛІРНІ крашанки з виведеним малюнком за допомогою травлення кислотою (відомі у Чехії).

3. «Мармурові яйця» («Маргучі»). На біле яйце накладають шматки сухої фарби, кольорового паперу чи ганчірки, обв'язують іншою ганчіркою і варять.

4. ДРЯПАНКИ один з перших різновидів орнаментованих яєць («шкрябанки», «рисованки», «різбянки») – зафарбоване в один колір яйце з нанесеним малюнком за допомогою гострої шпильки, голки, ножа, шматка заліза з сокири чи серпа.

5. КРАПАНКА (капанка). Малюнок складався з крапок різного кольору.

6. Нанесення узорів різнокольоровим воском.

7. Власне ПИСАНКА.

8. МАЛЯРСЬКІ ПИСАНКИ – курячі яйця, розписані за допомогою пензлика олійними, восковими, клейовими чи акварельними фарбами, часто використовували золоті чи срібні фарби. Пишуть їх переважно чоловіки, рідко жінки. Малюнки носять церковний характер.

9. МОНАСТИРСЬКІ ПИСАНКИ виготовлялися до свят при монастирях, поділялися на два різновиди: перший – так звані «вощанки» – це видуті яйця, що покривалися воском (іноді з камінцями всередині – «звонарки») і прикрашалися кольоровим папером, фольгою, блискідками, бісером. Другий – так звані «розкритки» – видуті яйця розколювалися навпіл зовнішня поверхня краю обклеювалась кольоровою тканиною, оксамитом, стрічками, середина заповнювалась фарбованою ватою, штучними квітами, використовувались картинки та стрічки для підвішування.

10. ЛЮБИТЕЛЬСЬКІ (випадкові способи) – яйця прикрашали рельєфними або перебивними картинками, обклеювали папером з аплікаціями з соломки тощо. Яйця могли бути з дерева, картону, металу, скла, тканини, каменю, мила, стеарину, цукру, шоколаду, прості і складні за узором, пусті і заповнені різними предметами.

Символіка в писанкарстві

Найдавніші архаїчні мотиви, що зустрічаються на глиняному посуді, керамічних писанках – це лінії, кола, хрести, ромби, квадрати, крапки. Один з первинних мотивів вважається ромбо-меандровий візерунок, який був у пізньо-палеолітичному мистецтві символом мамонта, – блага (відтворює малюнок на зрізі бивня цієї тварини). Зразок цього малюнка можна знайти на знайденому кістяному браслеті з Мізенської стоянки на Чернігівщині (18 – 20 тис. років до н.е.).

Обираючи писанкові мотиви, надавали перевагу селянській праці, звичаям та обрядам, шануванню землі, небесних світил, води, тощо. Орнаменти писанок пов'язуються з місцевою природою, міфологією. Зірки,

хрести, сонце, що ними щедро оздоблювали писанки, мають конкретне значення, з різних народів, символізуючи щастя, добробут, добру прикмету. Сонце малюють у вигляді кола, ружі, зірку – у вигляді променів, воду – у вигляді хвиль.

Розглянемо основні символ, що зображуються на писанках.

Мотив «безкінечний»

Серед різноманітних орнаментів українських писанок певне місце посідає надзвичайно своєрідний елемент у вигляді хвилеподібної смуги. Він має назву «безкінечника» і дуже розповсюджений у писанках Гуцульщини, Буковини, Волині, Херсонщині. Аналіз орнаментів сучасного народного мистецтва України та археологічних пам'яток ясно показує, що хвилястий орнамент «безкінечник» наші сучасні майстри успадкували з далеких часів минулого, і що він походить від мистецтва Трипільської культури – періоду енеоліту. Враховуючи те, що «безкінечник» у пам'ятках мистецтва Трипільської культури був широко розповсюджений набагато раніше, ніж відображено його в пам'ятках мистецтва Стародавньої Греції, можливо припустити, що за основу славнозвісного меандра Еллади грецькі майстри запозичили стилізоване зображення моря від прашурів. Інші назви, – «хвилька», «вужик», «меандр», «кривулька». Він знаменує нитку життя, вічність сонячного руху. «Безкінечник» на писанці немає ні початку, ні кінця, ото ж зло, яке потрапить у хату і цю пастку, не зможе вийти з неї і ніколи більше не турбуватиме власника писанки. Використовували також різновиди українського меандра у писанках: Гуцульщини, Північної Буковини, Закарпаття, Волині, Херсонщини, елемент давньогрецького меандру.

Інші геометричні символи: «ромб» – є символом родючості, загальним символом жіночого начала в природі. «Квадрат», поділений на частини з крапками, був символом засіяного лану.

Горошок (крапки) символізував зерно, що мало проростати, або зорі на небі, чи зозулене яйце (символ весни). У християнстві крапки стали символом сліз Матері Божої.

«Трикутник». Дуже цікавим використанням геометричного мотиву «трикутник» є писанка, яка має назву «сорок клинців» і має складатися з сорока восьми трикутників. У давні часи кожний трикутник призначався для виконання одного бажання. Трикутник також означав три виміри, три різні явища природи: Вогонь - Воду – Повітря, Грім – Вода – Земля, Небо – Земля – Пекло, Чоловік – Жінка – Діти. В християнстві «сорок клинців»

стали символом сорока днів посту, сорока мучеників або сорока днів перебування Ісуса в пустелі, а трикутник символізує Бога Отця, Бога Сина і Бога Духа святого.

Серед інших геометричних узорів є «драбинка» – символ пошуків кращого життя, решето (решітка) – символ відокремлення добра від зла.

«Коло» (колесо) є символом безсмертя, яке виявляється в природі безперервним повторенням відродження життя.

Символи Сонця. Найбільш поширена і різноманітна група знаків – це солярні, – стародавні космогонічні знаки, які зображують небесні світила, насамперед Сонце. Сонце – вічне джерело тепла, найбільша сила, що перемагає холод зими і повертає всьому живому весняне пробудження. Рух Сонця зображується спіраллю. Цей знак з'явився на жертовниках 5 тис. років до н.е. Він є також знаком вегетативної і органічної плодючості. В уявленнях древніх хліборобів спіраль була знаком змії, яка жила біля води і була її охоронницею. Сонце зображується різноманітними знаками. Дуже часто Сонце зображується у вигляді ружі (рожі).

Ружа буває повна, порожня, сторчова, шолудива, бокова, січена, лапата та ін. Ще одним знаком найвищого божества наших пращурів Сонця є чотириріг. Інші назви цього знака: «свастика», «сварга», «ломаний хрест». Чотириріг – це символ святого вогню, охоронний знак від злих духів, символ Всесвіту, знак чотирьох сторін світу, чотирьох вітрів, чотирьох пір року. Якщо свастики заокруглені, то вони називаються баранячими ріжками, павучками, круторогами, кривими шийками, кривульками, п'явками, гачками, вітрячками, косицями, леліями.

Свастика зустрічається на древніх пам'ятках всіх індоєвропейських народів. Її знайшли у монгольських народів, у фінікійців, фінів, у галлів і германів з'являється в кінці бронзового віку, у римлян у третьому ст. н.е. Це улюблений релігійний символ древніх арійців. Тираменною відміною свастики є триріг.

Три гачки трирогу розміщені під кутом 120 градусів, інші назви цього знаку: триніг, трикветр, рута, горіхове листя, павуки, крутороги. Цей знак відомий з трипільської культури і, як і трикутник, символізує яку-небудь трійцю.

Хрест знайдений як прикраса на глиняних сосудах на островах в Егейському морі (X ст. до н.е.). Найчастіше зустрічається грецький хрест – чотири рівносторонні кінці, а іноді латинські – з видовженим нижнім кінцем.

Ще один найдревніший символ, який використовувався на писанках, – це богиня-Берегиня – символ життя і родючості, матері усього живого. Вона зображена як жінка у весь зріст з піднесеними догори руками. Її зображували в оточенні квітучої рослинності, риб, зірок. Часто в одній руці вона тримає галузку дерева життя, а в другій – випромінююче Сонце.

Одним з найпопулярніших рослинних мотивів є квітуча рослина у вазоні або дерево, яке символізує життя. Дерево життя уособлює минуле, сучасне і майбутнє. Симетрія світового дерева означала встановлення зв'язків між частинами світу (небесної, земної і підземної сфер), припинення хаосу.

Широко вживані на писанках рослинні мотиви. Зображувались рослини повністю або їх частини (листки, квіти, гілки). Дубовий, калиновий лист символізували незвичайну силу і невмирущу красу. Дуб – священне дерево що уособлювало Перуна, бога сонячної чоловічої енергії, розвитку, життя. Калина – дерево нашого українського роду. Колись у сиву давнину вона пов'язувалась з переродженням всесвіту вогненної трійці: Сонця, Місяця, Зорі. Тому і назву свою має від давньої назви Сонця – Коло. Ягоди калини стали символами крові і невмирущого роду.

Вишня – символ дівочої краси, мала причарувати любов. На гуцульських писанках часто можна побачити стилізовану галузку смереки – символ вічного життя і юності. Виноградовий мотив символізував братерство, доброзичливість, довготривалу і вірну любов. Орнамент яблужок та слив мав силу принести мудрість та здоров'я. Хміль символізує розвиток молодого буяння і любові. Зображувались також рожі, барвінок, конвалії, соняшник, тюльпани, гвоздики, сосна, фіалка, рута, косиці, барвінковий, горіховий, яворовий, ясеневий листки.

Тваринні мотиви не такі популярні як рослинні, але їх все-таки зустрічаємо. Це півень, рак, бджола, риби, коні, олені, павуки, слимаки. Найчастіше писанкарі малюють їх абстрактно, іноді, тільки частини тварин: качачі лапки, баранячі ріжки, курячі лапки, гусячі лапки, волове очко, заячі зуби, ведмежі лапки. Певне місце в українському ужитковому мистецтві з давніх часів посідає зображення коня. Він пов'язувався з культом сонця. Священний кінь, на думку людей того часу, рухав сонце по небу.

Риба – символ здоров'я, знак води, плодючості, стародавній український символ життя і смерті. З рибою пов'язується потойбічний світ, той, куди відходять душі наших пращурів. Олень репрезентував довге життя і заможність, а його ріг асоціювався з променем сонця, що сходить. Птахів вважали передвісниками весни. Бджола символізує чистоту душі, метелик

являє собою радісне, безжурне дитинство, перехід душі у вічне щасливе життя. Павук символ наполегливості, терпеливості.

Ще одна цікава група писанок – писанки з побутовим змістом орнаменту. На таких писанках зображуються граблі, гребені, сокири, зонтики (парасольки), люльки, вовчі зуби (деталь ткацького верстату, Поділля), човники, сакви (мішки), чоботи, баклажки, скрипки, барильця, мотовильця, «круті рукави». Мотив «грабельки», «гребені» є охоронним знаком від злих сил, від смерті. «Грабельки» з крапками є охоронним знаком від бурі.

З приходом християнства з'явилися писанки з релігійною тематикою. Найпоширеніші писанки з хрестом, хоча хрест є давнім знаком сонця. Найчастіше зображується чотирипроменевий рівносторонній хрест з потовщеннями на кінцях. Зустрічаються писанки «плащаниця», «церковця», «дзвін», «попові ризи», «божа ручка», «воскресна» тощо.

Українська писанка – синтез народної графіки та живописної мініатюри. Значною мірою саме техніка рукописного малярства гарячим воском визначає характер стилізації орнаментальних мотивів з технологічними можливостями воскових сполук. У цьому аспекті проводиться визначення традицій (східного батику та писанкарства).

Основою проведення порівняльної характеристики особливостей технології східного батикового розпису і традиційних мотивів українського писанкарства є детальний огляд їх різноманітних проявів.

Орнамент писанки виконується писачком, який є аналогом східного інструменту для батику – чантингу (див. дод. 1).

Поетапне резервування кожного кольорового фрагменту восковим розписом, послідовність роботи від найсвітлішого кольору до темнішого. Сировина і техніка виготовлення барвника для писанок ті ж самі, що й для тканини.

В цілому восковий розпис на яйці – не просто перенесення у готовому вигляді досвіду одного виду художньої творчості на ґрунт іншого, а освоєння і творчий розвиток традицій.

У дод. 2 наведено ілюстрації – писанки, виконані студентами кафедри образотворчого мистецтва і архітектурної графіки.

Список рекомендованої літератури

1. Адруг А. Писанки Чернігівщини: історія і сучасність. / Управління у справах преси та інформації / [Відп. редактор – канд. іст. наук., доц. О. Б. Коваленко]. – Чернігів : КП «Чернігівські обереги», 2005. – 60 с.
2. Антонович Є., Захарчук-Чугай Р., Станкевич М. Декоративно-прикладне мистецтво. – Львів : Світ, 1992. – 272 с.
3. Антонович Є.А. Захарчук-Чугей Р.В. Українське народне декоративно-прикладне мистецтво. – Київ : Знання, 2012. – 342 с.
4. Біляшівський Микола Українське народне мистецтво / Микола Біляшівський. – 2-ге вид. – Харків : Видавець Савчук О.О., 2022. – 168 с.
5. Бондарук А. Як написати писанку : посібник. – Луцьк : Терен, 2008. – 20 с.
6. Верхова М. Писанки Поділля. – Львів : Колесо, 2013. – 192 с.
7. Відейко М.Ю. Шляхами трипільського світу. – Київ : Наш час, 2008. – 295 с.
8. Волинська писанка: методичні матеріали / підгот. малим п-вом «Садіба Валецьких»; [текст] А. Українець; худож. О. Лаворик. – Рівне : Рівнен. обл. дук., 1992. – 12 с.
9. Вланенко Т., Ктіторова Л. Фарбуємо писанки природними барвниками. – Львів : Свічадо, 2015. – 128 с.
10. Волинська писанка: обласні конкурси писанкарства на Волині [проспект] / Є. Ковальчук, авт. тексту: Л. Мірошниченко-Гусак. – Луцьк, 2007. – 20 с.
11. Дейсун С. Українська писанка : посібник. – Кременчук : Християнська зоря, 2000. – 46 с.
12. Декоративне мистецтво України крізь віки : монографія. – Київ: НАН України, ІМФЕ ім. М.Т. Рильського, 2019. – 876 с.
13. Декоративне мистецтво України IX-XXI століть: стильові трансформації, художні інтерпретації, загально європейський контекст / голов. ред. Г. Скрипник. – Київ : НАН України, ІМФЕ ім. М.Т. Рильського. 2019. – 652 с.
14. Загайська Р. Писанка: традиції та модерний дискурс. – Львів : Апріорі, 2009. – 164 с.
15. Кара-Васильєва Т., Чегусова З. Декоративне мистецтво України XX століття. У пошуках «великого стилю». – Київ : Либідь, 2005. – 280 с.

16. Килимник С.І. Український рік у народних звичаях в історичному освітленні: У 3 кн., 6 т. – Кн. 1, Т. 1, 2. – Київ: АТ „Обереги”; 1994. – 400 с.
17. Коновал Т. Писанкова абетка: навчально-методичні нотатки. – Київ: Світ Успіху, 2007. – 208 с.
18. Кордуба М. Писанки на Галицькій Волині. – Харків: Видавець Олександр Савчук, 2018. – 40 с.
19. Манько В. Українська народна писанка. – Львів : Свічадо, 2008. – 81 с.
20. Манько В. Українська народна писанка. – Львів : Свічадо, 2001. – 48 с.
21. Манько В. 1464 взірці українських народних писанок. – Львів : Свічадо, 2005. – 44 с.
22. Манько В. Покутські народні писанки. – Львів : Колесо, 2021. – 200 с.
23. Мицик В. Писанки Черкащини. – Київ: Кит, 2019. – 56 с.
24. Найдено О. Марія Приймаченко: орнамент простору та простір орнаменту: нариси жанрової поетики творів. – Київ : ВД «Стилос», 2011. — 240 с.
25. Писанки Ганни Косів. Полтавські мотиви. – Львів : Свічадо, 2020. – 96 с.
26. Світ української писанки / упоряд. С. П. Сітко, Т. Є. Русанова. – К. : Кондор, 2005. – 96 с.
27. Селівачов М.Р. Лексикон української орнаментики (іконографія, номінація, стилістика, типологія) [Текст] : навч. посіб. / М. Селівачов. – 3-тє вид., допов. та випр. – Київ : Редакція вісника "Ант" : Фенікс, 2013. – 413 с.
28. Соломченко О.Г. Писанки Українських Карпат. – Ужгород : Карпати, 2004. – 239 с.
29. Стрілець О. Мистецтво писанкарства : навч.-метод. посібник. - Переяслав-Хмельницький : СПД Карпук С.В., 2006. – 50 с.
30. Суруджій Н.М. Писанки наших бабусь. Зібрання писанок. – Чернівці : Місто, 2016. – 200 с.
31. Тищенко О.Р. Історія декоративно-прикладного мистецтва України (XIII-XVIII ст.) : навч. посіб. / О.Р. Тищенко. – Київ : Либідь, 1992. – 189 с.
32. Школа писанкарства / О. Білоус, З. Стащук. – 13-е вид. – Київ : КПДЮ, 2017. – 44 с.

Інструменти для виготовлення писанок

Писанки, виконані у техніці витравки - студентські роботи

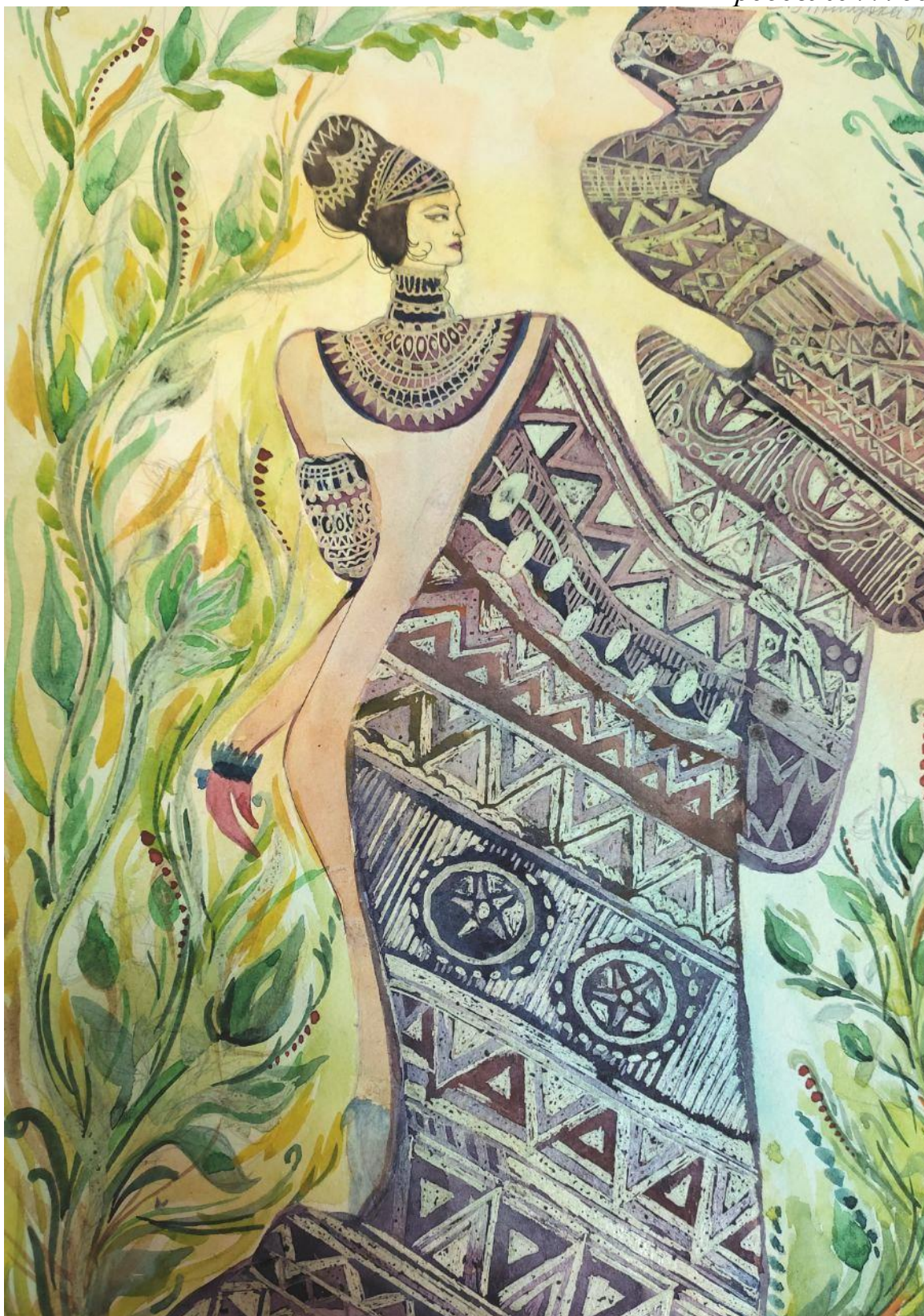
Авторські композиції писанок – студентські роботи

Авторські композиції писанок на гусячих яйцях – студентські роботи

Композиції на папері, акварель, писачок, парафін – студентська робота

Композиції на папері, акварель, писачок, парафін – студентська робота

Композиції на папері, акварель, писачок, парафін – студентська робота

Композиції на папері, акварель, писачок, парафін – студентська робота

Композиції на папері, акварель, писачок, парафін – студентська робота

Композиції на папері, акварель, писачок, парафін – студентська робота

Навчально-методичне видання

ПИСАНКАРСТВО

Методичні вказівки

до виконання практичних робіт
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти спеціальності 023 «Образотворче
мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»

Укладачі: ШЕВЧЕНКО Лідія Іванівна;
КОЛОМІЄЦЬ Юрій Дмитрович;
КРАВЧУК Оксана Анатоліївна

Комп'ютерне верстання *А. П. Селівестрової*

Підписано до друку 18.09. 2024. Формат 60 × 84 ¹/₁₆.

Ум. друк. арк. 1,39. Обл.-вид. арк. 1,5.

Електронний документ. Вид. № 146/III-24

Видавець і виготовлювач:

Київський національний університет будівництва і архітектури
проспект Повітряних Сил, 31, Київ, Україна, 03037

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів
видавничої справи ДК № 808 від 13.02.2002

